

náš vidiek 2

hlasy a ohlasy slovenského vidieka

Z obsahu:

- > **Členská schôdza OZ VIPA**
- > **IV. Zasadnutie Vidieckeho parlamentu**
- > **Seminár UNIDEA**
- > **Kto bude vidiecka líderka roka?**

Vidiek sa hlási o slovo zdola

Posilnenie významu vidieka v celoštátnej i regionálnej politike bol jedným z hlavných zámerov Národnej konferencie k otázkam rozvoja vidieka, ktorá sa uskutočnila vlani na Ministerstve poľnohospodárstva ČR v Prahe.

Účastníci jednania, ktoré zorganizovalo Centrum pro komunitní práci v spolupráci so združením Ome-

ga, Spolkem pro obnovu venkova a ministerstvom poľnohospodárstva, sa zhodli okrem iného v tom, že je potrebné zjednotiť prístup k vidieku na ministerskej úrovni a zlepšiť medzirezortnú spoluprácu. Vidieku sa totiž v Českej republike v súčasnosti venujú ministerstvá poľnohospodárstva, pre miestny rozvoj a životného prostredia, ale aj vnútra či priemyslu a obchodu. Zaznela tiež výzva, aby sa medzirezortná riadiaca komisia Programu obnovy venkova (POV) orientovala viac na všeobecné problémy vidieka.

POKRAČOVANIE NA STR. 3

VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU

KONFERENCIE
FOTO: ARCHÍV CPKP

• Vidiek sa hlási o slovo zdola	1
• MAS – Partnerství Moštěnka staví bránu Leaderu na střední Moravě	4
• Členská schůzka OZ VIPA	8
• Stručne z VIPA	10
• IV. Zasadnutie Vidieckeho parlamentu – osobná pozvánka	11
• Pilotný kurz Pracovník vo vidieckom cestovnom ruchu ukončený	12
• MAS(ky) v České republice berou LEADER útokem, obrovský zájem překonal nabídku	14
• EAFRD: Venkov versus zemědělci?	16
• Rodinná cestička Zvolen – Banská Bystrica	18
• Závěrečný seminár	20
• Študiijná cesta do Holandska	22
• O ľudoch s ľudmi Cena za podporu miestnej demokracie	24
• Ako pokračuje projekt Budovanie mostov	26
• Výstavy Šikovných rúk, alebo aj malé deti dokážu veľké veci	28
• Integrované materské centrá na vidieku	30
• Na vlastné uši počuť a na vlastné oči vidieť, ako byť úspešnými Rómami	32
• Vidiecky turizmus potrebuje kvalifikovaných ľudí	34
• Kto bude vidiecka líderka roka?	36

Vážení naši čitatelia,

toto číslo sa vám do rúk dostáva trochu neskôr, ako sme plánovali. Napriek, alebo vďaka tomu, sa dočítate aj o aktuálnych aktivitách, ktoré by inak čakali až do jesenného vydania.

Pre toto číslo sme zvolili aktuálnu tému, ktorá vás isto zaujme: Uplatňovanie prístupu Leader v Českej republike. Už úvodník sa venuje tejto téme. V jednotlivých príspevkoch, ktoré nám poskytol časopis Venkovské noviny (vydáva Centrum pro komunitní práci – CpKP) sa dozvieme ako vznikla a vyvíjala sa jedna miestna akčná skupina (MAS), ako sú MASky podporované, ale aj aká diskusia o budúcnosti vidieka v Česku sa viedla začiatkom tohto roku u našich susedov. Verím, že porovnanie situácie v Českej republike a u nás bude pre vás rovnako zaujímavé ako pre mňa.

Časopis Náš vidiek opäť prináša aktuálne informácie, ale aj zaujímavé projekty a aktivity z činnosti Vidieckeho parlamentu a Vidieckej organizácie pre komunitné aktivity. Nechýbajú ani obľúbené príklady a skúsenosti, ako sa vy – naši čitatelia pasujete s problémami a hľadáte prostriedky na ich riešenie.

Ak vás zaujmú jednotlivé témy tohto čísla, budeme sa tešiť na vašu odozvu!

Michaela Heretová

náš vidiek
hlasy a ohlasy slovenského vidieka

Vydavateľ: OZ VIPA a OZ VOKA. Náklad: 1 000 ks.
Uzávierka nasledujúceho čísla: 31. augusta 2006.
Redakcia: Magdaléna Bernátová, Michaela Heretová, Ivan Rončák. Grafika a sadzba: Svetozár Šomšák.
Tlač: Ústav pre výchovu a vzdelávanie pracovníkov lesného hospodárstva, Zvolen. Neprešlo jazykovou úpravou.

DOKONČENIE ZO STR. 1

Prístup zhora (politický)

Zjednotený prístup k vidieku by mal viesť k prípadnému zníženiu počtu ministerstiev a založeniu ministerstva pre vidiek. Na konferencii sa diskutovalo o možnosti vzniku jedného ministerstva pre „venkov, zeméľstvá a životné prostredie“, tak o variante zlúčenia vidieckych agend ministerstiev poľnohospodárstva a životného prostredia s ministerstvom miestneho rozvoja do nového vládneho úradu – „ministerstva pro venkov“. Konferencia tiež vyzvala Parlament ČR, aby raz ročne verejne prejednal súhrnnú správu o stave vidieka. Viacero účastníkov konferencie privítalo v diskusii iniciatívu poslanca Jiřího Papeže (ODS), predsedu snemového podvýboru pre rozvoj vidieka, ktorý v krajských mestách po celej krajine organizoval „Národní diskusi o budoucnosti venkova ČR v krajích“.

Prístup zdola

V území postupne vznikajú popri mikroregiónoch tiež dobrovoľné združenia, tzv. miestne akčné skupiny (MAS), ktoré sú partnerstvom samospráv, podnikateľov a neziskového sektora. Tie teraz medzi sebou hľadajú cesty k vzájomnej spolupráci a vytvárajú siete. MAS se chcú profilovať ako významný partner rozvoja územia a na základe „partnerstva“ zaviesť princíp riadenia územia zdola s odlišnými mechanizmami ako je riadenie zo strany štátnej správy a samosprávy. K tomu má slúžiť metóda LEADER (programy LEADER+ a LEADER ČR), ktorá by pomohla vytvoriť profesionálny a kvalitný manažement s pozitívnym imidžom a transparentnosťou, aby bol pripravený k spolupráci medziregiónalnej i na medzinárodnej úrovni.

Nový typ partnerstva

Sieť miestnych akčných skupín sa iba rodí a v celej ČR predstavuje doteraz len ostrovy. Napríklad v projekte LEADER+ vznikla desiatka týchto partnerstiev a ďalšie sa vytvorili vďaka projektu LEADER ČR. Konferencia o rozvoji vidieka preto deklarovala, že chce vytvoriť z metódy LEADER základný princíp pre koordináciu činností a financovania vidieka a trvalo presadzovať „riadenie zdola“. „Miestne akčné skupiny na seba môžu nabaľovať aktívnych reprezentantov a môžu urobiť viac, než LEADER predpokladá. Môžu sa stať popri obciach druhým najsilnejším subjektom v krajine“, predložil svoju víziu na konferencii sociológ Oldřich Čepelka (Omega), ktorý pomáha vidieckemu partnerstvu zakladať. Vznik tzv. asociácie MAS však príliš veľkú odozvu nenašiel, zrejme aj preto, že ich doterajšia štruktúra je v celej krajine rôznorodá. „Koordinácia a existencia siete MAS na národnej úrovni by bola užitočná, ale nesmie viesť k vzniku nového subjektu s riadiacimi ambíciami“, deklarovali účastníci konferencie. Jela Tvrdoňová zo Slovenského Vidieckeho parlamentu, ktorý vznikol z Dedinského fóra, informovala, že v Európe už vznikla sieť miestnych združení vidieka PREPARE. Tvoria ju napr. Poľské fórum animácie vidieka, Fínske hnutie vidieckych aktivít, Švédsko rada ľudového hnutia, Litovská únia vidieckych komunít, Maďarský vidiecky parlament, Slovinská sieť vidieckych iniciatív apod. Iba Česká republika, Rumunsko a Lotyšsko podobnú štruktúru nemajú. Úzko však spolupracujú, vymieňajú si názory a informácie zástupci krajín vyšegradskej štvorky plus Slovinska a v hre je aj nápad usporiadať spoločné stretnutie českých a slovenských vidieckych hnutí.

(Prevzaté: Venkovské noviny, Tomáš Šulák, Centrum pro komunitní práci – CpkP, střední Morava, skrátené)

MAS – Partnerství Moštěnka staví bránu Leaderu na střední Moravě

4

Místní akční skupina (MAS) je zcela nový typ trojstranné vzájemné spolupráce veřejné správy (starostů a zástupců obcí), podnikatelské sféry (podnikatelé, živnostníci, zemědělci) a neziskového sektoru (místní spolky, sdružení a neziskové organizace). Místní akční skupinu musí zastřešit občanské sdružení, nebo obecně prospěšná společnost. MAS musí mít rozvojovou strategii území a poté může žádat peníze z programu Leader+ nebo Leader ČR. Pokud jí ministerstvo zemědělství přiklene dotaci, bude o přerozdělení celkové částky peněz mezi žadatele rozhodovat právě MAS.

Venkov ve středu Moravy

Území „MAS – Partnerství Moštěnka“ se nachází na pomezí Olomouckého a Zlínského kraje a je spojnicí regionu soudržnosti Střední Morava. Střetávají se zde národopisné oblasti Hané, Záhohří a Valašska. Na severu od území MAS je průmyslové centrum Přerov, na jihu leží krajské město Zlín, západně Kroměříž a východně Bystřice pod Hostýnem.

Mikroregion Moštěnka je venkovský svazek 21 obcí z Hané a Záhohří na jižní hranici Olomouckého kraje. Má z větší části typický hanácký ráz bez výrazných kopců a hor. Celé území je protknuto říčkou Moštěnkou.

Mikroregion Holešovsko je svazek obcí na severní hranici Zlínského kraje. V jeho centru je město Holešov, na sever od něj leží 7 obcí, na jihu 10 obcí. Na západě se tyčí Hostýnské vrchy a územím protéká řeka Rusava.

Počátky místního partnerství

O zapojení do iniciativy a programu LEADER jednal Mikroregion Moštěnka v srpnu, září a listopadu 2004 na návrh Centra pro komunitní práci (CpKP) střední Morava. První kolo výzvy k vytvoření místního partnerství se odehrálo v Horní Moštěnici a v Dřevohosticích v listopadu roku 2004. Vstup do programu LEADER+ schválila Valná hromada mikroregionu v prosince 2004. Místní partnerství se poté sešlo v červnu 2005 v Horní Moštěnici a v srpnu 2005 v Beňově. Na jednání se zvolil 11členný řídicí výbor. Na přelomu září a října se uskutečnily tři kurzy školení projektového řízení v Horní Moštěnici, Staré Vsi a Dřevohosticích. Cílem školení bylo naučit členy budoucí MAS orientovat se v projektových žádostech, řízení projektu a v hodnocení a monitorování rozvojových aktivit.

V říjnu 2005 se v Beňově rozhodlo o vzniku občanského sdružení a názvu „MAS – Partnerství Moštěnka“ a v Horní Moštěnici poté přípravný výbor občanského sdružení podepsal žádost o registraci stanov. Další jednání místního partnerství se uskutečnily v listopadu 2005 v Dřevohosticích a v Horní Moštěnici.

Vznik občanského sdružení

V polovině prosince se konalo v Horní Moštěnici ustavující Valné shromáždění členů MAS, jehož se zúčastnilo 19 členů, kteří zvolili 15 členný Výbor partnerství a 3 člennou kontrolní komisi. Předsedou MAS je soukromý zemědělec Pavel Zakopal ze Staré Vsi, místopředsdou místostarotka

malé obce Lišná Markéta Kropáčková (muž/žena; soukromá sféra/veřejná správa). Výbor partnerství má podle stanov nejméně 7 členů a maximálně 15 členů, z toho: 3 až 6 zastupuje místní veřejnou správu, 2 až 4 místní zemědělské a podnikatelské subjekty a 2 až 5 místní neziskové organizace a veřejnost. Zástupci místní správy mohou mít maximálně 50 procentní zastoupení, zástupci soukromé sféry nejméně 50 procent. Výbor partnerství jmenuje jednatele a účetní a ustavuje programový výbor, výběrovou komisi a monitorovací výbor (ten tvoří členové kontrolní komise občanského sdružení).

Spojení dvou mikroregionů pro Leader

Protože mikroregion Holešovsko nesplňoval jako celek parametry programu Leader (hustota území musí být do 120 obyvatel na kilometr čtverečný), sedm obcí z jeho severní části na hranicích Zlínského kraje se rozhodlo připojit k MAS v sousední Moštěnce. V rámci venkovských programů Leader+ a Leader ČR se tak spojily vesnice na pomezí dvou krajů. Tuto nevýhodu, že se cítí být na okraji zájmu jednotlivých krajů a daleko od jejich metropolí, se pokusí přeměnit ve výhodu spolupráce „bez hranic“. Na území MAS tak žilo 15,5 tisíce obyvatel s hustotou osídlení 93,3 obyvatel na kilometr čtverečný.

„My a svět“

MAS – Partnerství Moštěnka přijala v lednu 2006 již za účasti devíti nových obcí v Kostelci u Holešova rozvojovou strategii do roku 2013 nazvanou „My a svět“, která popisuje představy aktérů v šesti prioritách (Rozvoj infrastruktury a služeb cestovního ruchu, Rozvoj a zkvalitňování života v obcích, Péče o krajinu a energetické zdroje, Podpora venkovského podnikání a zemědělství, Zlepšování technické a dopravní infrastruktury, Organizační zajištění místního partnerství).

„Nová tvář venkova“

V březnu se MAS přihlásila se záměrem „Nová tvář venkova“, který kladl důraz na podporu venkovského podnikání a zemědělství, do národního programu ministerstva zemědělství Leader ČR 2006. Venkovské území MAS má totiž z 80 procent zemědělskou půdu, 10 procent tvoří lesní porosty a 2 procenta vodní plochy. V Leaderu ČR se rozdělovalo ve velké konkurenci pouze 70 milionů korun pro 64 (!) MAS. Uspělo nakonec jen 23 MAS, z toho drtivá většina již etablovaných skupin.

„Do světa bez hranic“

Občanské sdružení MAS – Partnerství Moštěnka uspořádalo ve spolupráci s Centrem pro komunitní práci (CpKP) střední Morava na konci března také mezinárodní workshop pro účastníky konference SFteamu – volné platformy neziskových organizací ze šesti zemí středovýchodní Evropy a Nizozemí pod názvem „Do světa bez hranic“.

MAS – Partnerství Moštěnka prezentovala zahraničním i domácím hostům projekty na území místní akční skupiny. Začalo se prezentací o vytváření místního v kulturním domě v Horní Moštěnici. Akce pokračovala na zámku v Dřevohosticích, kde v předzámčí vznikly sociální byty a obec plánuje multifunkční využití zámku, například zřízení Muzea Záhoří a školícího střediska v rámci aktuálního evropského programu EQUAL. Dále návštěvníci viděli projekt cyklostezky Vlkoš-Věžky, kterou ocenil ministr dopravy jako nejkvalitnější projekt v soutěži „Zklidňování dopravy ve městech a obcích ČR“. Předseda MAS Pavel Zakopal prezentoval projekty začínajících podnikatelů podpořených v rámci Operačního programu Zemědělství.

... se síť SFteamu

SFteam je volná platforma nestátních neziskových organizací ze zemí středovýchodní Evropy. Cílem mezinárodní sítě, ve které jsou zastoupeny vždy po jedné organizaci z České republiky, Slovenska, Maďarska, Polska, Rumunska, Lotyšska a Nizozemí, je výměna informací a zkušeností NNO, příprava stanovisek k zapojování veřejnosti do příprav projektů na strukturální fondy, advokační aktivity v institucích EU a zejména regionální rozvoj (MAS, Leader, mikroregiony) a prezentace tzv. "local pilot" na podporu místního udržitelného rozvoje (MUR).

Irsko, Brusel, Celodin

Na přelomu března a dubna se zúčastnil předseda Svazku obcí Mikroregionu Moštěnka Zdeněk Vrána a jednatel MAS Tomáš Šulák poznávací cesty na venkov Irska. Skupinu zástupců mikroregionů Olomouckého kraje v rámci Partnerství pro rozvoj kraje (SROP 3.3.) hostila na jihu Irska IRD Duhallo. Starostové z mikroregionu Holešovsko zase zavítali do Bruselu, aby si rozšířili obzory v možnostech evropských institucí a budoucích evropských programů. Mikroregion Moštěnka se také zapojil prostřednictvím CpKP s partnery na Slovensku, Maďarsku a Polsku do sítě CELODIN TEP (Transnational Exchange Programme).

Druhé rozšíření na jih – sdružení 44 obcí

Území MAS – Partnerství Moštěnka se v dubnu rozšířilo o čtrnáct nových obcí. V polovině dubna se po jednáních v Zahnašovicích a Staré Vsi připojil celý Mikroregion Holešovsko (okres Kroměříž) s okolními obcemi (okres Zlín) s nízkou hustotou osídlení k Moštěnce (okres Přerov), protože sám by MAS kvůli vysoké hustotě vytvořit nemohl a bez města Holešova měl zase málo obyvatel.

Nově se připojily další obce z jižní části mikroregionu včetně města Holešov. Celkem má nyní místní akční skupina 44 obcí ze dvou krajů (23 ze Zlínského, 21 z Olomouckého) a stala se podle počtu obcí a aktuálních databází největší na střední Moravě. Na území MAS přes žije přes 34 tisíc obyvatel s hustotou 118,3 obyvatel na kilometr čtverečný. MAS tvoří 43 venkovských obcí, kde žije 22 tisíc obyvatel, a dvanáctitisícové městečko Holešov s pěti místními částmi. Tři obce mají více než tisíc obyvatel (Dřevohostice, Horní Moštěnice, Prusinovice), 14 obcí je středně velkých a 26 vesnic má méně než pět set obyvatel.

Na konci dubna se stal Mikroregion Holešovsko žadatelem podpory z operačního programu zemědělství Leader+ s projektem „Brána Leaderu – spojení obcí dvou krajů“. Od tohoto kroku rozšíření území si MAS – Partnerství Moštěnka slibuje větší konkurenceschopnost mezi tuzemskými akčními skupinami.

Brána mezi kraji

MAS – Partnerství Moštěnka se chce stát bránou Leaderu do Olomouckého a Zlínského kraje. Podobně jako oba kraje vytvářejí společný region soudržnosti STŘEDNÍ MORAVA, spojením Mikroregionu Moštěnka a Mikroregionu Holešovsko do MAS je vytvořen předpoklad pro vzájemnou spolupráci venkovských obcí na pomezí obou krajů. Zatímco NUTS II Střední Morava je jakýmsi leteckým mostem evropských financí – budoucí Regionální operační program (ROP) - do obou krajů, „MAS – Partnerství Moštěnka“ chce jako občanské sdružení aktivní prezentaci na nejrůznějších fórech ukazovat cesty a vytvářet stezky mezi malými venkovskými obcemi obou krajů zezdola.

Spolupráce obcí ve dvou mikroregionech na území dvou krajů si žádá prohloubení „leaderovského“ partnerství nejen mezi jednotlivými obcemi „starého“ a „nového“ území, resp. „severu“ a „jihu“, ale také mezi veřejnou správou, podnikatelskou sférou a neziskovým sektorem napříč všemi sdruženými obcemi.

Oblast má dobré podmínky pro rozvoj cestovního ruchu: kulturní a přírodní hodnoty, velký rekreační potenciál (mimořádně dochovaný krajinný ráz a svéráznou lidovou kulturu); dostatečně hustá je síť pěších turistických cest (předpolí pro cykloturistiku). Překážkami rozvoje jsou nedostatečně rozvinutá infrastruktura sídel a nedostatečná péče o krajinu.

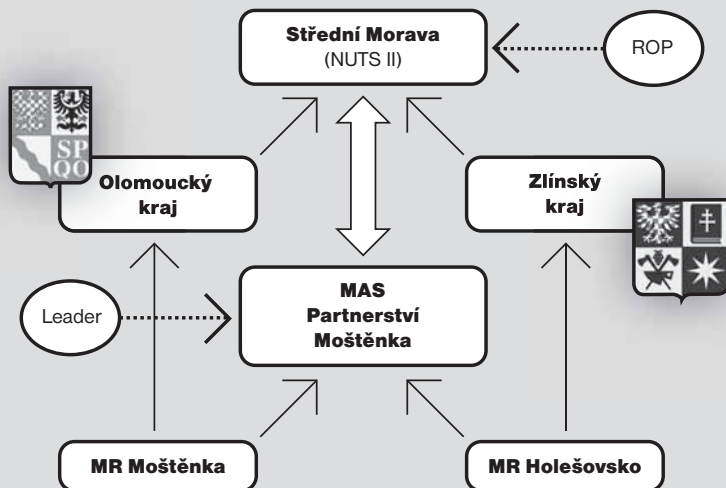
Sítě pro rozvoj vesnic

MAS – Partnerství Moštěnka se v Olomouckém kraji stala v době svého založení teprve čtvrtou místní akční skupinou. (Nyní již hodlá Leader aplikovat jen v tomto kraji 17 sružení.)

Vstoupila například do Unie nestátních neziskových organizací (UNO) Olomouckého kraje a hodlá vstoupit do Národní sítě rozvoje venkova (MAS). Ve své činnosti hodlá využívat jako občanské sdružení kromě programů Leader i další národní, krajské i evropské zdroje.

Tomáš Šulák
Jednatel MAS – Partnerství Moštěnka,
projektový manažer CpKP střední Morava

MAS – PARTNERSTVÍ MOŠTĚNKA: „BRÁNA LEADERU“ DO OLOMOUCKÉHO A ZLÍNSKÉHO KRAJE

Členská schôdza OZ VIPA

8

V Nitre sa 28. marca 2006 uskutočnila členská schôdza Občianskeho združenia Vidiecky parlament. Schválila správu o činnosti a o hospodárení OZ Vidiecky parlament za rok 2006 a plán činnosti OZ na rok 2006 ako aj zmenu stanov, ktorá posilňuje postavenie členov regionálnych vidieckych parlamentov. V súčasnosti existuje päť takých organizácií (v Nitrianskom, Trenčianskom, Žilinskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji), registrácia šiesteho (v Košickom kraji) prebieha.

Hlavným bodom členskej schôdze OZ Vidiecky parlament boli voľby nových orgánov VIPA – predsedu, predsedníctva a revíznej komisie. Novou predsedníčkou

OZ VIPA sa na nasledujúce dva roky stala Mária Behanovská z obce Uňatín (okr. Krupina).

Členovia VIPA diskutovali aj o aktuálnych otázkach rozvoja vidieka na Slovensku. Žiadajú vládu SR a Národnú radu SR rešpektovať vidiecky charakter Slovenska pri tvorbe nástrojov regionálnej politiky a zohľadňovať nevyhnutnosť vonkajšej podpory pre integrovaný rozvoj vo vidieckych okresoch, definovať a zaviesť v legislatíve inštitút vidieka a štatistickú kategóriu vidiek a vytvoriť vládny výbor pre vidiek.

Zo strany regionálnych samospráv považujú za dôležité venovať pozornosť vidieku pri tvorbe programových a rozvojových dokumentov regiónov, vytvoriť finančné a inštitucionálne nástroje pre podporu integrovaného rozvoja vidieka a podporovať spolufinancovanie a realizáciu projektov pre vidiek.

NOVÉ PREDSEDNÍCTVO SA NA SVOJOM PRVOM ZASADNUTÍ ZÍŠLO V APRÍLI 2006 V SEBECHLEBOCH **FOTO: M. BERNÁTOVÁ**

**NOVÉ ORGÁNY OZ VIPA ZVOLENÉ NA
OBDOBIE 2006 – 2008:**

PREDSEDNÍČKA OZ VIPA:

Mária Behanovská žije v malej obci Uňatín (okr. Krupina). Je predsedníčkou OZ „Nádej v Uňatíne“. Je tiež členkou predsedníctva Mikroregiónu Krupinská planina a OZ Hontianske združenie turizmu. V súčasnosti je zamestnaná vo WAY INDUSTRY, a. s. v Krupine. Členkou predsedníctva VIPA za komoru fyzických osôb je od roku 2003. K prioritám Márie Behanovskej ako predsedníčky VIPA patrí:

- nadviazať na dobré aktivity začaté starým predsedníctvom a predsedom,
- zodpovedne presadzovať rozhodnutia predsedníctva voči vláde,
- podporovať a spolupracovať s regionálnymi VIPA,
- pokračovať v spolupráci so zahraničnými vidieckymi organizáciami,
- spolupracovať s organizáciami pôsobiacimi na vidieku a pre vidiek.

PREDSEDNÍCTVO OZ VIPA:

a) Komora fyzických osôb a právnických osôb s miestnou pôsobnosťou (3)

- **Ľubomír Faltán** – Bratislava, sociológ, vedecký tajomník Slovenskej akadémie vied, Bratislava, člen predsedníctva OZ VIPA od roku 2000
- **Barbora Gerháťová** – Chrabrany (okr. Nitra), riaditeľka kancelárie Združenia mikroregiónu SVORNOST', konzultantka v oblasti regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka, členka predsedníctva VIPA v r. 2003 – 2005, členka Regionálnej rady Nitrianskeho Vidieckeho parlamentu od r. 2004

- **Michaela Galvánková** – Banská Bystrica, konzultantka v oblasti regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka

b) Komora právnických osôb s celostátnou pôsobnosťou (5)

- **Ľudmila Kováčiková** (Agroinštitút Nitra) – Nitra, metodička, vedúca oddelenia metodiky a odborného vzdelávania stredných škôl pôdohospodárskych v SR, Agroinštitút Nitra, členka predsedníctva VIPA v r. 2000 – 2003 a od r. 2004
- **Jela Tvrdoňová** (OZ VOKA) – Banská Bystrica, konzultantka v oblasti regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka, riaditeľka OZ VOKA Banská Bystrica, členka predsedníctva VIPA od r. 2000
- **Jozef D. Novýsedlák** (Únia regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska) – Poprad, predseda pozemkového spoločenstva
- **František Hadušovský** (Združenie roľníkov a agropodnikateľov Slovenska) – Žehra, okr. Spišská Nová Ves, starosta obce a agropodnikateľ, člen predsedníctva VIPA od r. 2005
- **Adriana Verešpejová** (Zväz poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností SR) – Bratislava, členka predsedníctva VIPA od r. 2003

c) Komora regiónov (nevolená, automatická nominácia zástupcov regionálnych VIPA, max. 8)

- Vidiecky parlament Nitrianskeho kraja – **Helena Valentová** – Jur nad Hronom, starostka obce
- Vidiecky parlament Trenčianskeho kraja – **Erika Jonasová** – Handlová, manažérka mikroregiónu Handlovskej doliny

- Vidiecky parlament Banskobystrického kraja – **Peter Rusnák** – Banská Bystrica, architekt, konzultant v oblasti regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka, predseda VIPA v r. 2003 – 2006
- Vidiecky parlament Žilinského kraja – **Janka Mikušáková** – Martin, konzultantka v oblasti regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka
- Vidiecky parlament Prešovského kraja – **Viera Dujakovičová** – Prešov, členka OZ VIPA od roku 2002, ekonomický a účtovný poradca, poradca pre vidiecku turistiku a konzultant v oblasti regionálneho rozvoja
- Vidiecky parlament Košického kraja (v procese registrácie) – **Ján Maxi Hronský** – Košice, projektový manažér

REVÍZNA KOMISIA OZ VIPA

- a) komora fyzických osôb a právnických osôb s miestnou pôsobnosťou: **Mária Strížová** – Pezinok, podnikateľka v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, členka predsedníctva VIPA v r. 2001 – 2003
- b) komora právnických osôb s celoštátnou pôsobnosťou: **Ladislav Hudák** (Spolok pre obnovu dediny) – Prievidza, konzultant, člen predsedníctva VIPA v r. 2001 – 2002, člen Revíznej komisie VIPA od r. 2003
- c) komora regiónov: **Elena Kubalíková** – Hrachovo, predsedníčka OZ Ozveny, Hrachovo, finančná manažérka MR Rimava a Rimavica, konzultantka v oblasti regionálneho rozvoja, rozvoja vidieka a vidieckeho turizmu
(ir)

Stručne z VIPA

• Verejná diskusia k novej vidieckej politike SR dostala dôstojný vrchol – **Vidiecky okrúhly stôl**, ktorý sa **v Národnej rade SR** uskutočnil 31. marca 2006. Cieľom podujatia, ktoré spoluorganizoval Výbor Národnej rady SR pre pôdohospodárstvo, bolo poukázať na potreby slovenského vidieka a možnosti jeho rozvoja integrovaným spôsobom v čase prípravy politických strán na júnové parlamentné voľby. Pre tri desiatky zástupcov politických strán, poslancov parlamentu, exekutívy ako aj regionálnych samospráv boli pripravené prezentácie uplatnenia integrovaného nástroja rozvoja vidieka (program LEADER) vo Švédsku a Fínsku, zástupkyňa VIPA Jela Tvrdoňová priblížila predstavu slovenského modelu rozvoja vidieka podľa VIPA.
(ir)

• Po členskej schôdzi OZ Vidiecky parlament sa **v dňoch 28. a 29. apríla 2006 v obci Sebechleby** (okr. Krupina) zišlo na svojom **prvom zasadnutí predsedníctvo Vidieckeho parlamentu** v novom zložení. Jeho úvod vyplnilo slávnostné otvorenie Sviatkov vidieka – série vidieckych podujatí prezentujúcich ľudovú kultúru, zvyky a remeslá. Hlavnú náplň rokovania predsedníctva VIPA predstavovali vnútroorganizačné záležitosti, najmä fungovanie predsedníctva VIPA jeho novom zložení. V tlačovej správe zo zasadnutia predsedníctva VIPA vyzvalo politické strany, ktoré sa zúčastňujú júnových parlamentných volieb, aby nezabúdali na to, že na vidieku žije takmer polovica obyvateľov Slovenskej republiky, ktorí majú právo na rovnako kvalitný život ako obyvatelia mestských oblastí.
(ir)

IV. Zasadnutie Vidieckeho parlamentu – osobná pozvánka

Tento rok sa cesty priateľov vidieka znova stretávajú na v poradí už IV. Zasadnutí Vidieckeho parlamentu, ktoré sa bude konať 20. – 21. októbra 2006, tentoraz v rázovitej oblasti Horehronia – v obciach Helfpa, Telgárt, Závadka nad Hronom a Polomka. Obce sú známe prekrásnymi krojmi, výšivkami, ťubozvučnými piesňami a temperamentnými tancami. Do povedomia Slovenska sa dostali najmä folklórom a zachovalými tradičnými zvykosloviemi. Sú to miesta tradičnej kultúry, miesta minulosti i prítomnosti, miesta dávnych odkazov, z ktorých ľudia dnešnej doby majú príležitosť načerpať nových síl a duchovného osvieženia.

Náš región v súčasnej dobe zápasí s nedostatkom pracovných príležitostí a s mnohými ďalšími problémami, s ktorými sa určite boríte viacerí. Len spoločnými silami sa nám podarí zvládnuť tieto problémy a nastaviť našu spoločnú činnosť tak, aby bola zmysluplná, účelná, realistická, aby zlepšovala kvalitu života občanov.

Na minulých zasadnutiach bola po organizačnej stránke položená latka vysoko a my tu na Horehroni sa budeme snažiť, aby sa Vám u nás páčilo minimálne tak, ako sa aj nám páčilo u našich predchodcov.

Považujte naše pozvanie za úprimné a obojstranne prospešné. Budeme radi, ak si vo vašom pracovnom zaneprázdnení nájdete čas a prídete medzi nás, aby sme nielen

spoločne pracovali, ale aj duševne pookriali v krásnom a ešte zdravom horehronskom prostredí. K nášmu úprimnému pozvaniu pripájame želanie, aby ste nabrali mnoho nových síl pri Vašej neľahkej práci a veľa pracovných i osobných úspechov.

Mária Kemková, facilitátorka Komunikačného centra Horehron

VARENIE TRADIČNÝCH JEDÁL V HELPE
FOTO: ARCHÍV OZ DÚHA

KOSTOL SV. JÁNA KRSTITEĽA V POLOMKE
FOTO: ARCHÍV OBCE POLOMKA

Pilotný kurz Pracovník vo vidieckom cestovnom ruchu ukončený

12

Nápadité suveníry (na fotografiách) vyrobili absolventky a absolventi školenia Tvorba suvenírov v Prenčove, ktorý bol súčasťou **pilotného kurzu Pracovník vo vidieckom cestovnom ruchu**. Kurz organizoval Vidiecky parlament Banskobystrického kraja v januári až apríli 2006 v rámci **projektu Na vidieku pre vidiek – zvýšenie dostupnosti celoživotného vzdelávania na vidieku** s finančnou podporou Európskeho sociálneho fondu. Kurz pozostával zo siedmich modulov a každý z nich organizovalo jedno z Centier celoživotného vzdelávania, ktoré začali v rámci tohto projektu pôsobiť v regióne Hont. Štyri centrá vznikli popri už existujúcich dvoch komunikačných centrách v Krupine a v Prenčove a dvoch teledomoch v Hrušove a v Malých Zlievcach, ktoré vznikli v predchádzajúcej dobe vďaka iným projektom. Dve nové centrá vznikli vďaka tomuto projektu v Dolnej Strehovej a v Pôtri.

Kurz sa zameriaval na zamestnaných alebo absolventov, ktorí v súčasnosti pôsobia alebo v budúcnosti chcú pôsobiť v oblasti ces-

tovného ruchu. Okrem už spomínaného modulu **Tvorba suvenírov**, ktorého lektorkou bola PhDr. Iveta Zuskinová, mali obyvatelia uvedených i okolitých obcí z regiónu Hont možnosť absolvovať ďalších šesť modulov:

Podnikanie vo vidieckom cestovnom ruchu (s lektorkou Ing. Csillou Droppovou), **Ubytovanie na súkromí** (s lektorom prof. Ing. Petrom Patúšom, PhD.), **Sprievodca vidieckeho cestovného ruchu** (s lektorom Doc. Jánom Oriškom, PhD.), **Tvorba produktu vidieckeho cestovného ruchu** (s lektorkou Ing. Jelou Tvrdohovou, PhD.), **Základy práce s počítačom** (s lektorkou Ing. Elenou Jankovičovou) a **Marketing vidieckeho cestovného ruchu** (s lektorkou Ing. Magdalénou Bernátovou, PhD.).

Cieľom projektu Na vidieku pre vidiek je pripraviť a overiť kurz s využitím elektronickej formy celoživotného vzdelávania. Účastníci tak okrem 5-dňového školenia v jednom module majú možnosť učiť sa doma zo vzdelávacieho CD, ktoré patrí k vybaveniu kurzu a komunikovať so školiteľmi prostredníctvom e-mailu buď z domu, alebo z najbližšieho Centra celoživotného vzdelávania, ktoré je na to zariadené. Absolvovanie školenia bolo vždy podmienené vypracovaním záverečnej práce, ktorou bol podľa typu modulu podnikateľský alebo marketingový plán, návrh produktu vidieckeho cestovného ruchu apod. Neočakávaným, ale užitočným výsledkom školenia Marketing vidieckeho cestovného ruchu v Pôtri bol aj Marketingový plán vidieckeho cestovného ruchu mikroregiónov Koprivnica a Dolnostrehovská dolina, ktorý vznikol ako spoločný výstup jednotlivých

FOTO: JANKA BAČIKOVÁ

záverečných prác. Zaujímavými výstupmi školenia Tvorba produktu vidieckeho cestovného ruchu, ktoré sa konalo v Krupine, je i videozáznam prezentácii zaujímavých produktov navrhnutých účastníkmi. Celkovo bolo do kurzu zapojených 73 účastníkov.

Ďalšia etapa projektu je orientovaná na vyhodnotenie skúseností z pilotného kurzu a prípravu finálnej podoby kurzu, ktorý bude môcť byť realizovaný aj v ďalších regiónoch. Výhodou kurzu je malý počet dní, ktorý musí účastník stráviť priamo na školení a možnosť riadiť si sám proces učenia medzi jednotlivými spoločnými stretnutiami. K tomu mu pomôže okrem učebných textov aj už spomínané vzdelávacie CD, ako aj webové a mailové spojenie s lektorom, ktorý je pripravený odpovedať na otázky účastníkov.

Súčasný trend v cestovnom ruchu smeruje aj k hľadaniu pokoja, tradícií, oddychu od mestského ruchu a povinností – to je výhoda pre všetkých, ktorí chcú podniknúť vo vidieckom cestovnom ruchu. Turisti z miest radi smerujú na vidiek a radi sa tam i vracajú. Tento trend môže silnieť i preto, že čím ďalej, tým viac si turisti plánujú svoju trasu sami a dopravujú sa na miesto pobytu vlastným autom. Vzdialenosť, nedostatočné autobusové alebo železničné spojenia pri týchto cieľových skupinách už nehrajú veľkú úlohu. Trendom je však i vyhľadávanie a rezervovanie svojej dovolenky na internete, zvyk mať k dispozícii dostatok informácií – či už pred dovolenkou alebo priamo na mieste, a napokon i dopyt po určitej úrovni služieb, ktoré – hoci na vidieku, by tiež mali byť na úrovni, na ktorú sú turisti zvyknutí. Dovolenka na vidieku nie je to isté ako „návrät do chalúčky v horách, bez vody a elektriny“. Mnohí turisti, ktorí chodia oddychovať na vidiek, už síce majú dosť

rušných stredísk a prichádzajú si oddýchnuť tam, kde je pokoj, prirodzenosť, kde žijú „obyčajní“ ľudia svojim vlastným životom, no zároveň sa – takisto ako v zavedených strediskách cestovného ruchu – potrebujú dobre vyspať, najesť a napiť niekoľkokrát denne, potrebujú vedieť, kam a kedy zájsť – pozrieť sa, prejsť, zaplávať si, zabicyklovať, zalyžovať, kúpiť suveníry, resp. akékoľvek zaujímavé miestne výrobky. „Vidiek“ sa má na Slovensku v cestovnom ruchu ešte stále čo učiť – aj od tých, ktorí prešli kus cesty pri príprave produktov cestovného ruchu a už sú v tejto oblasti dosť známi (Malokarpatská vínná cesta, Vrchárske putovanie či Vulkán Poľana, Čiernohronska železnica a Vydrovská dolina, alebo individuálni ubytovatelia, organizátori zaujímavých a už tradičných podujatí, reštaurácie známe svojou dobrou kuchyňou alebo výrobcovia svojimi typickými výrobkami). A preto, aby suveníry neboli všade rovnaké, aby organizátori vidieckeho cestovného ruchu vedeli pripraviť zaujímavý produkt, aby ubytovatelia vedeli komunikovať s potenciálnymi turistami aj cez internet, aby podnikatelia vedeli použiť správne propagačné nástroje pre správnu cieľovú skupinu správnym spôsobom, aby poznali pravidlá ubytovania, podnikania i sprievodcovských služieb – pripravili sme kurz Pracovník vidieckeho cestovného ruchu, ktorý je dnes už overený a pripravený pre ďalších záujemcov.

Magdaléna Bernátová, autorka je koordinátorka projektu Na vidieku pre vidiek

Projekt Na vidieku pre vidiek je spolufinancovaný Európskou úniou prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu.

Európsky **sociálny** fond

MAS(ky) v České republice berou LEADER útokem

14

Obrovský zájem překonal nabídku

Větší podporu mají již úspěšné MAS. Na nováčky se moc nedostává

V České republice nyní funguje nebo vzniká podle aktuálních databází 130 až 140 místních akčních skupin (MAS). Tyto nové „leaderovské mikroregiony“ musejí mít minimálně 10 tisíc obyvatel a maximálně 100 tisíc obyvatel, mohou zahrnovat město do 25 tisíc obyvatel a hustota osídlení celého území může být maximálně 120 obyvatel na kilometr čtverečný. Musí to být geograficky, ekonomicky i sociálně stejnorodé území. Pokud získá MAS podporu své rozvojové strategie, může přerozdělovat peníze žadatelům. Až 80 procentní podporu mohou získat projekty neziskových a veřejných subjektů a nejvýše 50 procentní podporu projekty podnikatelské.

MASky na různém stupni

Místní akční skupiny jsou na různém stupni vývoje. Do první kategorie lze zařadit MAS podpořené v rámci evropského programu Leaderu+. Do druhé kategorie patří všechny další MAS podpořené ministerstvem zemědělství v rámci národního programu Leader ČR. Třetí skupinu tvoří akční skupiny, které si žádaly na základě svých strategií o dotace k dalšímu přerozdělování pro místní projekty v rámci leaderovských programů a čtvrtou kategorií ostatní místní partnerství, které vznikají a díky operačnímu programu zemědělství si „osvojují schopnosti MAS“. Kromě toho však lze vyzorovat i pátou

skupinu MAS – jsou to ty, které podpořilo ministerstvo pro místní rozvoj v rámci svého dlouholetého Programu obnovy venkova (POV) jako pilotní Leader.

Leader+

Pouze 10 MAS se může pochlubit tím, že získaly díky zpracované rozvojové strategii evropské peníze na konkrétní projekty prostřednictvím Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF). Jsou to:

MAS	Suma	Kraj
Posázaví	26,2 mil. Kč	Střední Čechy
Pobeskydí	23,8 mil.	Moravskoslezský
Kyjovské Slovácko v pohybu	19,4 mil.	Jihomoravský
LAG Podralsko	17,0 mil.	Severní Čechy
Chance in Nature LAG	13,9 mil.	Jižní Čechy
Český západ	13,7 mil.	Západní Čechy
Sdružení Růže	13,3 mil.	Jižní Čechy
Region Haná	11,1 mil.	Střední Morava
Rýmařovsko	10,9 mil.	Moravskoslezský
MAS Hornolidečska	9,7 mil.	Střední Morava

V letech 2004 – 2006 bylo k dispozici celkem 207 milionů korun na dva typy programů: na naplňování integrovaných strategií a konkrétní projekty 159 milionů pro 10 vybraných MAS (ze 30 žadatelů); a na vytvoření MAS a jejich strategií 48 milionů korun. V tomto tzv. „osvojování schopností“

získalo v první výzvě v prosinci roku 2004 podporu na tzv. „měkké projekty“ (založení partnerství, školení, spolupráce apod.) všech 39 MAS, které si žádaly o 300 až 600 tisíc korun.

Leader ČR: Přetlak

Národní program Leader ČR vyhlásilo ministerstvo zemědělství (MZe) již třikrát. V roce 2004 uspělo 16 MAS. Plánovalo se podpořit 10 mikroregionů a 40 projektů, ale nakonec získalo dotaci 16 mikroregionů na 70 projektů. V roce 2005 uspělo 21 MAS mezi které se rozdělilo 70 milionů korun

V programu Leader ČR 2006, který vyhlásilo MZe v březnu, uspělo 23 místních akčních skupin, které získaly shodně po 3 milionech korun na investiční projekty. Celkem bylo k dispozici 70 milionů korun a žádalo o ně celkem 64 (!) MAS z celé ČR. Neúspěšných žadatelů bylo tedy 41. Hodnotitelé podpořili v drtivé většině dosud úspěšné MAS v programech Leader. Zcela nově podpořených akčních skupin bylo jen sedm.

36 vyvolených

V letech 2004-2006 získalo podporu na projekty z obou leaderovských programů ministerstva zemědělství celkem 36 místních akčních skupin (13 na Moravě a 23 v Čechách, z toho 9 v Jihočeském kraji). Dvě MAS – jihočeské Sdružení Růže a moravskoslezské Pobeskydí přitom figurovalo ve všech vyhlášených projektových Leaderech.

Osvojování schopností MAS

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF), který spravuje Operační program Zemědělství, vyhlásil 28. dubna 2006 výsledky prosincové výzvy k „osvojování schopností“. Z 52 žádostí na neinvestiční projekty podpořil 33 zájemců v celkové částce podpory

18,79 milionu korun. Učinil tak přesně po uzavěrcce dubnové výzvy, takže se již neúspěšné MAS nemohly přihlásit do dalšího kola. Na dubnovou výzvu přitom reagovalo 58 akčních skupin.

Neúspěšní? Tak EAFRD!

Kromě 36 podpořených místních akčních skupin je zde dalších 29, které byly neúspěšnými žadateli v programu Leader ČR 2006 a dalších 16 MAS, které si žádaly v programu Leader ČR 2005 a 2004, nebo získaly podporu z měkkého projektu „osvojování schopností“. (Je mezi nimi např. i středomoravská MAS-Partnerství Moštěnka, která „osvojovala“ již od roku 2004 a poté neuspěla v Leaderu ČR 2006.)

Všechny tyto (ale i další nově zakládané) MAS mají šanci připravovat se na příští možnosti Leaderu, který bude obsažen ve velkém EAFRD – Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova (European Agricultural Fund for Rural Development), ze kterého bude možné čerpat v letech 2007-2013. České ministerstvo zemědělství už ovšem dalo najevo, že v roce 2007 (pokud bude vše náležitě připraveno), budou moci žádat peníze pouze „osvědčené“ MAS, kterých je 36, a všechny ostatní to mohou zkusit po dalším „doškolení“ až v roce 2008.

Tomáš Šulák, Centrum pro komunitní práci (CpKP) Střední Morava

EAFRD: **Venkov versus zemědělci?**

16

Co přináší Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova – veřejná debata odstartovala v Olomouci

Stojí zemědělci proti venkovu? Nebo zástupci obcí a „nezemědělského venkova“ proti sdruženým agrárikům? Nebo musejí všichni k sobě hledat cestu a spolupracovat? Odpovědi na tyto otázky se nyní pokouší přinést zástupci ministerstva zemědělství (MZe), kteří pod vedením ministra Jana Mládky (ČSSD) objíždějí republiku a debatují se zástupci venkova o aktuálním stavu příprav Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD), prostřednictvím něhož se budou rozdělovat evropské peníze

v letech 2007-2013. První ze série setkání se uskutečnilo 31. ledna v Olomouci.

V přeplněném sále Gemini v Regionálním centru Olomouc u krajského úřadu se sešla více než stovka zástupců nejrůznějších zemědělských a venkovských organizací z Olomouckého a Moravskoslezského kraje. Po úvodním slovu ministra a představení čtyř os EAFRD se do sebe pustili „agrárníci“ s „venkovany“.

Ministr: Zohlednit názory malých obcí i evropské trendy

Ministr zemědělství Jan Mládek v úvodu zdůraznil, že EAFRD integruje dřívější programy a cílem fondu je posun k rozvoji venkova (od zemědělství). Zmínil nynější stav evropské zemědělské politiky, která se v budoucnu již nebude tak výrazně podporovat (britská prosincová dohoda) i trend WTO k liberalizaci světového obchodu. Nastínil cestu

ILUSTRACNÉ FOTO
FOTO: ŠOMO

k podpoře nových zemědělských produktů (biolih, rychle rostoucí plodiny) a zdůraznil, že je třeba zamezit vytlidňování venkova. „Naši prioritou je zabránit tomu, že když někdo opouští zemědělství, aby neopouštěl zároveň venkov,“ formuloval jeden z cílů Mládek. Šéf rezortu uvedl, že ministerstvo se při přípravách EAFRD snažilo zohlednit názor malých obcí, ale i evropské trendy. Ministr Mládek slíbil, že nynější návrh není konečný a nic není definitivně rozhodnuto. „Je to teprve první verze, která projde řádným připomínkovým řízením a to odstartovaly veřejné debaty v krajích,“ zdůraznil ministr.

Vrchní ředitel strukturálního úseku ministerstva Martin Fantyš ministrova slova potvrdil když uvedl, že do současnosti byla dotována zemědělská produkce, ale nyní bude brána větší pozornost na nový rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Strategie a plány: 4 osy míří i mimo zemědělství

EAFRD se skládá ze čtyř os:

- I Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví
- II Zlepšování životního prostředí a krajiny
- III Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova
- IV Leader

Každou osu a její stavební kameny (rozpracovaná opatření) představili na olomouckém setkání zástupci ministerstva.

Agrárníci a starostové: Souboj lobistů pro první a třetí osu

Po povinném úvodu do problematiky se rozproudila živá debata. Není třeba uvádět jmenovitě co kdo pronesl, ale jaké trendy zazněly. Z jedné strany promlouvali agrárníci

a rolníci, z druhé strany se ozývali zástupci obcí a místních akčních skupin. Zatímco ti první požadovali posílit osu jedna, druzí zase osy tři a čtyři. Všichni navrhovali ubrat „dominantně rozpínavé“ osu druhé, ale tu zase bránili ministerští úředníci s odkazem na to, že výdaje na ni jsou v podstatě povinné a druhá „agro-envi“ osa, která je podle nich „na hraně“ se bude jen doplňovat.

Zástupce Asociace soukromých zemědělců zdůraznil rodinné farmy a podporu začínajících farmářů. Zástupkyně krajského úřadu zase uvedla, že osa III je nastavena příliš široce a je třeba jí zúžit, aby byl prostor pro jiné strukturální fondy (například cestovní ruch, kulturní památky), které budou spravovat regionální operační programy (ROPy).

Silný hlas pro Leader a úřední obrana druhé osy

Zástupce moravskoslezského Spolku pro obnovu venkova kritizoval podcenění Leaderu. To ovšem zase zareagovali zemědělci.

Hovořilo se ještě o nezanedbatelné okolnosti, že vedle EAFRD zůstanou i v budoucnu zachovány „přímé platby“ pro zemědělce a debata skončila kritikou byrokracie při administrativě Leaderu jakoby stát kladl nově vznikajícím místním partnerstvím klacky pod nohy a tvářil se „papežtější než papež“.

Spanilé jízdy pokračují...

Podobné názory budou nepochybně zaznívat i při dalším projednávání Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Spanilé jízdy vrcholových úředníků ministerstva zemědělství budou v únoru pokračovat i na dalších místech po celé republice.

Tomáš Šulák, CpkP střední Morava

Rodinná cestička **Zvolen – Banská Bystrica**

Od 29. apríla sa opäť prepojili mestá Banskú Bystricu a Zvolen cyklotrasou – Rodinnou cestičkou, dlhou 21 km. Jej slávnostné otvorenie sa uskutočnilo súbežne na Námestiach SNP v Banskej Bystrici a vo Zvolene. Fanúšikovia bicyklovania oboch miest po krátkom programe vyrazili na svoju prvú jarnú jazdu do Hronseku – obce, ktorá leží uprostred cyklotrasy. V priestoroch barokového kaštieľa bol pre nich pripravený hudobný program a občerstvenie.

V deň pred otvorením cyklotrasy sme kontrolovali značenie, robili posledné úpravy trasy a prípravu na akciu; k večeru už za výdatného dažďa a s bleskami nad hlavou. Maľované značenie, smerové tabuľky, sponzorské tabuľky, 7 máp v teréne i veľké mapové tabule žiarili novotou, v Hronseku už čistili kotly na guláš a kosili trávnik v parku pri kaštieli.

Horšia bola ale situácia so stavom trasy najmä v úseku medzi Banskou Bystricou a Vi-

kanovou. Aj keď sa v rámci projektu použilo na skvalitnenie povrchu trasy 34 ton drobného štrku, ťažké mechanizmy využívajúce túto poľnú cestu rýchlo vytláčajú štrk, zasypané jamy sa opätovne vynárajú. Tiež sú na trase „pozostatky“ prístupu ľudí k ochrane prírody v podobe ton skládok odpadu v blízkosti trasy i priamo na nej.

Napriek tomu, že celú noc pred podujatím pršalo, všade navôkol boli prietrže mračen, búrky, krupobitie a hrozby záplav, len u nás vo Zvolenskej kotline akoby zázrakom celý deň nepršalo, dokonca chvíľami vykuklo spoza oblakov i slniečko. Pri oficiálnom otváraní cyklotrás znela z pódii hudba a príhovory zástupcov miest, sponzorov (spoločnosť Toyota a Nadácia Ekopolis) a nášho cykloklubu. Potom sa cyklisti premiestnili k nástupným bodom na trasu k informačným panelom. Bystričania prestrihli pásku, Zvolenčania pokrstili panel detským šampanským a vydali sa na trasu. Pohodu a oddych na akcii v Hronseku využilo viac než 250 cyklistov, najmä rodiny s deťmi.

Veríme, že i táto akcia prispeje k ďalšiemu rozvoju cyklotrás, podmienok pre bezmotorovú dopravu a turizmus a verejnosť nezostane k riešeniu problému ľahostajná a bude chcieť zlepšiť kvalitu a vedenie trás pre cyklistov, zlepšiť podmienky pre rozvoj bezmotorovej dopravy vo všeobecnosti. V našom združení chceme ďalej podporovať túto iniciatívu a pokračovať v rokovaniach najmä s predstaviteľmi miest Zvolen a Banská Bystrica.

Viac informácií o projekte nájdete na www.cyklo.sk/klub a www.greenways.sk

Ján Lupták, predseda Cykloklubu Poľana

Nové logo

Organizácia VOKA prešla v ostatnom období zmenami – najmä vnútornými, ktoré sa však už preukazujú a ďalej budú prejavovať v programovej oblasti i v orientácii na klienta a užívateľa jej služieb. Preto sme sa túto zmenu rozhodli vyjadriť a zmenou loga. Nie je až taká výrazná – lebo všetko podstatné pre rozvoj vidieka máme pod našou „strechou“.

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

Nové kolegyne

V mikropôžičkovom programe Zuzanu Drímajovú (Zuzana, želáme mnoho úspechov na novom pôsobisku.) vystriedala **Ing. Katarína Lauková** – má ekonomické vzdelanie a bohaté skúsenosti v oblasti bankovníctva i mikropôžičiek.

V projekte Integrované materské centrá na vidieku sa asistentkou stala **Mária Beraxová**. V treťom sektore zatiaľ nepracovala, preto sa teší na nové možnosti.

Kancelária VOKA od mája koordinuje

v banskobystrickom kraji tvorbu akčných plánov koncepcie sociálnej a ekonomickej integrácie rómskych etnických skupín v projekte Cesta k plnohodnotnému životu, dokončenie koncepcie sociálnej a ekonomickej integrácie rómskych etnických skupín v Banskobystrickom kraji – vytvorenie akčných plánov.

Vzdelávanie a mikropôžičky v Žilinskom kraji

Od mája 2006 začína VOKA realizovať nový projekt, v spolupráci s Nadáciou UNIDEA, UniCredit Foundation a FDPA (Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa – Nadácia pre rozvoj poľského poľnohospodárstva) z Poľska. Projekt „Podpora mladých ľudí (nezamestnaných) vo vidieckych oblastiach Poľska a Slovenska sa geograficky bude týkať severných okresov BBSK a Žilinského samosprávneho kraja, na poľskej strane pôjde o prihraničný región – vojvodstvo Małopolské (Nowy Sacz). Doba trvania projektu bude 18 mesiacov.

Cieľom medzinárodného projektu je „Výmena skúseností a know-how medzi partnerskými organizáciami FDPA a VOKA v oblasti asistencie mladým ľuďom (predovšetkým nezamestnaným) vo vidieckych oblastiach, rozvoj podnikateľských zručností, samozamestnania a zamestnania.“ Špecifickým cieľom projektu, v prípade VOKA je: Znížiť nezamestnanosť mladých ľudí vo vidieckych oblastiach Žilinského a Banskobystrického kraja (severné okresy) prostredníctvom:

- podpory samozamestnania, rozvoja podnikateľských zručností, odborného poradenstva a mikropôžičiek
- individuálneho poradenstva a podpory dlhodobých praxí

Dôležitou aktivitou projektu bude aj prieskum realizovaný oboma partnerskými organizáciami, výsledky sa premietnu už do plánovaných aktivít. Podrobnejšie informácie o projekte v nasledujúcich číslach časopisu.

Katarína Kubiňáková

Záverečný seminár

20

Záverečným seminárom, konaným 27. marca 2006 sa uzatvoril dvojročný projekt „Služby zamestnanosti pre mladých ľudí na vidieku – profesionálne vzdelávanie a mikropôžičky, realizovaný v spolupráci s UNIDEA UniCredit Foundation.

Pred samotným zhodnotením výsledkov projektu vystúpili so svojimi príspevkami Ing. Mária Janušová, zástupkyňa MPSVaR Bratislava (sekcia služieb zamestnanosti), Barbara Grzywacz, konzultantka pre rozvoj vidieka – Nadácia UNIDEA, Mgr. Pavol Balžanka, riaditeľ UPSVaR Banská Štiavnica.

Projekt realizovaný v rámci Banskobystrického samosprávneho kraja mal:

Celkový cieľ projektu: Zlepšiť podmienky zamestnateľnosti mladých ľudí vo vidieckych oblastiach banskobystrického kraja vytváraním sietí s dôležitými partnermi na regionálnej a národnej úrovni, podporou samozamestnateľnosti a poskytovaním relevantných služieb.

Špecifické ciele projektu:

1. Podpora samozamestnateľnosti mladých ľudí na vidieku, posilnenie ich podnikateľských zručností a poskytnutie mikropôžičiek
2. Zlepšenie služieb zamestnateľnosti pre mladých ľudí na vidieku

Výsledky projektu v skratke:

Špecifický cieľ 1:

- 19 trojdňových motivačných kurzov „Základy podnikania“, 223 účastníkov

- 10 intenzívnych (nadstavbových) tréningov, 97 účastníkov
- 30 mikropôžičiek začínajúcim podnikateľom, 43 žiadostí
- 65-ti účastníci projektu začali podnikáť, resp. si rozšírili podnikanie
- profesionálne poradenstvo a tútoring príjmom pôžičiek, 145 účastníkom poskytnuté poradenstvo
- monitoring podporených klientov
- štúdijná cesta do Holandska

Špecifický cieľ 2:

- vyškolenie 10-tich kariérnych poradcov
- nadviazanie spolupráce so 4 poradkyňami (2 na celý, 2 na polovičný úväzok)
- asistencia kariérnych poradkýň vo vybraných okresoch BBSK (Banská Štiavnica, Brezno, Detva, Rimavská Sobota, Žarnovica, Žiar nad Hronom)
- 45 vzdelávacích grantov, 60 žiadateľov
- individuálne poradenstvo, 1500 klientov prvého kontaktu, 685 aktívnych klientov
- 77 klientov sa zamestnalo
- profesionálny tútoring poradkýň, 27 dní

Na seminári boli prezentované podrobné výsledky projektu a jeho jednotlivých aktivít, tútoring kariérnych poradkýň a načrtnutie smerovania kariérneho poradenstva zhodnotila Ing. Mária Kubišová, mikropôžičkový komponent projektu manažérka Ing. Zuzana Drímajová, PhD.

V popoludňajšom bloku odznali prezentácie pani Ivety Erlichovej z Nadácie INTEGRA, ktorá sa zamerala na mikropôžičkový program pre ženy a Ing. arch. Petra Rusnáka na tému Budovanie kapacity vidieka v BBSK. Seminár uzatvorila živá diskusia.

*Katrina Kubiňáková,
manažérka projektu*

TLAČOVÁ KONFERENCIA

MGR. PAVOL BALŽANKA,
RIADITEĽ UPSVAR
BANSKÁ ŠTIAVNICA

ZÁJUM ZÁSTUPKYŇ
ZNÁMEJ BANKY

REPREZENTANTKA NADÁCIE UNIDEA -
BARBARA GRZYWACZ

NECHÝBALO ZASTÚPENIE
MINISTERSTVA PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR -
ING. MÁRIA JANUŠOVÁ

ZÁJUM NÁVŠTEVNÍKOV

Štúdiijná cesta do Holandska

22

V dňoch 18. – 21. apríla sa uskutočnila štúdiijná cesta do Holandska, provincie Drenthe, ktorou sa zavŕšili aktivity projektu „Služby zamestnanosti pre mladých ľudí na vidieku – profesionálne vzdelávanie a mikropôžičky.“

Cesta pôvodne naplánovaná na marec sa kvôli nepriaznivému počasiu presunula na apríl, a tak si 13 účastníkov mohlo vychutnať holandskú jar. Cieľom štúdiijnej cesty bolo zoznámiť sa s fungovaním siete malých a stredných podnikateľov v provincii Drenthe (východnej časti), clustrami, ako aj získať základné informácie o prístupe samosprávy a štátnej správy k malým a stredným podnikateľom a nezamestnaným.

Program bol pripravený tak, aby si každý mohol nájsť niečo pre seba, v oblasti, v ktorej podniká. Program, na základe našich vstupov, pripravil Niek Kuizenga, poradca projektu STIPO, ktorého cieľom je sťahovanie malých a stredných podnikateľov, podpora inovatívnych prístupov, technológií a pora-

denstvo (projekt sa realizuje aj za finančného príspevnia LEADER +).

V prvý deň pobytu sme navštívili prevádzku Zuivelculinair, v Exloo, kde nám majiteľ farmy rozprával o svojich podnikateľských aktivitách, o zmene podnikateľského zamerania, prechode od prvovýroby k výrobe špecifických dresingov a omáčok. Hovorilo sa aj o spolupráci s inými podnikateľmi, predovšetkým grafickým štúdiom, ktoré sa výraznou mierou podieľalo na návrhoch obalov a propagácii novej produkcie. Oboch podnikateľov spojil projekt STIPO.

Ďalšou zastávkou bol mestský úrad Borger-Odoorn, kde pani Inge Hoiting prezentovala aktivity úradu v oblasti práce s nezamestnanými a začínajúcimi podnikateľmi a prepojenie ich aktivít na projekt STIPO.

Návštevou Hunebed centra v Borger sa zavŕšil prvý deň. Národné centrum Hunebed je v svojej podstate komerčné múzeum, nosnou témou sú dolmeny (megalitické mohyly – HUNEVED, z ktorých najväčšia v Holandsku sa nachádza práve v Borger). Centrum, po úplnom dokončení, bude v sebe spájať muzeálnu časť, reprezentovanú novou expozíciou, v ktorej je modernou formou (aj s využitím PC) predstavená kultúra ľudu zvoncovitých pohárov, „staviteľov“ dolmenov (5 500 rokov). Priestor si tu nájde aj knižnica, výskumné centrum, konferenčná miestnosť, miestnosti na workshopy, ale aj zaujímavé aktivity ako napr. cyklistické a turistické trasy, divadelné predstavenia, experimentálna archeológia (rekonštrukcia neolitických obydli) a iné. Keďže 80 % svojho rozpočtu si musia zabezpečiť z vlastných zdrojov, spolupracujú so širokou škálou miestnych podnikateľov, výrobcami miestnych produktov, výrobcami špekov, kerami-

HOLANDSKO
FOTO: INGRID BERNÁTHOVÁ

ky, vydávateľmi publikácií hotelmi, ubytovateľmi, divadlom,... atď. Spoločne založili aj cestovnú kanceláriu Archeo Tours.

Druhý deň sme začali aktivitou, ktorá sa mnohým mohla zdať nezmyselnou. Chodili sme v skupinách po lese a za pomoci GPS navigácie sme sa presúvali z bodu do bodu, pričom medzi jednotlivými zastávkami sme si mali naformulovať odpovede na otázky týkajúce sa našej osobnosti, zručností, vedomostí, vzťahov, klientov,... a na konci sme museli naformulovať vlastnú misiu, poslanie. Aktivita bola zameraná na profesné poradenstvo, team building, bola to veľmi inovatívna forma, na ktorú možno ešte u nás nedozrel čas. Podstatné však zostáva: „seba-zhodnotenie“ a nájdenie vlastnej cesty v podnikaní (alebo zamestnaní), ktorá bude reflektovať naše danosti, schopnosti.

Návšteva Breeland, rekreačného centra, bola inšpiráciou, ako sa dá vybudovať úspešné zariadenie aj tam, kde nič zaujímavé nie je. Majitelia centra dokázali za niekoľko rokov vďaka dobrému nápadu, kreativite, vybudovať jedinečné zariadenie, s atraktívnou ponukou aktivít pre skupiny návštevníkov. Aj v tomto prípade je dôležitá spolupráca a sietovanie s ostatnými podnikateľmi v území, vďaka čomu sú konkurencie schopní a prichádzajú stále so zaujímavou ponukou aktivít.

Poslednou zastávkou bolo fitness centrum v Tynaarlo. Majiteľ centra, mladý muž, ktorý sa po skončení aktívnej športovej kariéry musel rozhodnúť, akou cestou sa vydá. Rozhodol sa pre podnikanie a po dôslednom marketingovom prieskume, padla jeho voľba na zriadenie luxusného fitness centra, spojeného s centrom zdravia a zdravej výživy. Svojim klientom poskytujú komplexné

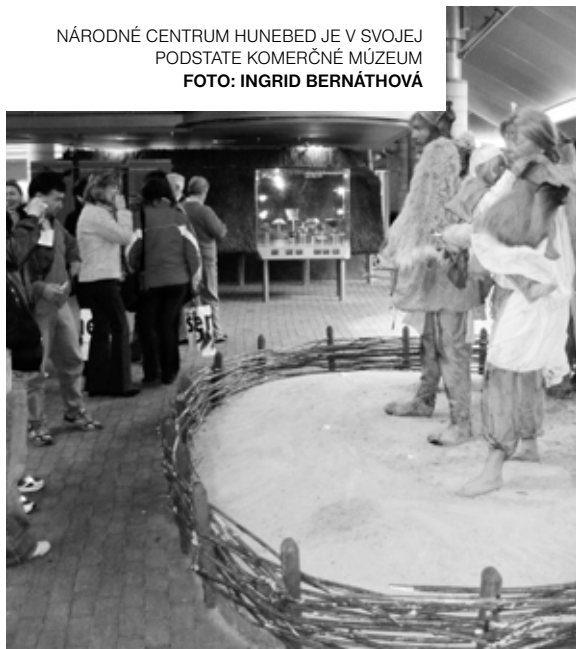
služby, (fitness, skupinové cvičenia, sauna, solárium, centrum zdravej výživy) individuálny prístup a vysokú profesionalitu. Aj tu rezonovala dôležitosť spolupráce, sietovania, s inými podnikateľmi (centrum zdravej výživy a poradenstvo je v kompetencii inej podnikateľky).

Štúdiijná cesta bola zameraná na sietovanie, vzájomnú spoluprácu, a tak verím, že účastníci sa nechali inšpirovať a budú sa snažiť implementovať spoluprácu do svojho podnikania.

A ešte jeden postreh na záver, pohybovali sme sa výhradne vo vidieckom prostredí (obce 100 – 3 000 obyvateľov, malé mestá cca 5 000 obyvateľov) a môžeme im len ticho závidieť starostlivosť o krajinu a prostredie, v ktorom žijú, kiež by tento pozitívny duch zavítal opäť aj k nám, lebo za tie ostatné desaťročia sme zabudli starať sa o krajinu, v ktorej žijeme.

Katarína Kubiňáková

NÁRODNÉ CENTRUM HUNE BED JE V SVOJEJ
PODSTATE KOMERČNÉ MÚZEUM
FOTO: INGRID BERNÁTHOVÁ

VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

O ľuďoch s ľuďmi

CENA ZA PODPORU MIESTNEJ DEMOKRACIE

24

vyhlasujeme 1. ročník súťaže

O ľuďoch s ľuďmi

Cena za podporu miestnej demokracie

Pravidlá súťaže:

1. Do súťaže sa môžu prihlásiť obce, mestá, mestské časti, mikroregióny, krajské samosprávy a inštitúcie štátnej správy a samosprávy, ktoré umožnili účasť občanov na rozvoji obce alebo regiónu a prispeli tak k zvýšeniu ich podielu na rozhodovaní.
2. Do súťaže je možné prihlásiť sa odoslaním vyplnenej prihlášky. Prihlásený subjekt sa stáva účastníkom súťaže a bez výhrad súhlasí s uvedenými pravidlami súťaže.
3. Do súťaže môže prihlásiť účastníka podľa bodu 1 aj mimovládna nezisková organizácia alebo fyzická osoba. Prípadná výhra však prináleží účastníkovi súťaže.
4. Prihlásená môže byť len ukončená aktivita, alebo uzatvorená etapa aktivity. Do súťaže môže účastník prihlásiť aj viacero aktivít (každá na samostatnej prihláške), realizovaných v rokoch 2000 – 2006.
5. **Uzávierka** súťaže je **18. septembra 2006**. Rozhoduje dátum podania zásielky alebo potvrdenie o prijatí e-mailu.
6. O víťazoch súťaže rozhoduje odborná porota. Proti rozhodnutiu poroty sa nedá odvolať. Výhry v súťaži nie sú vymáhateľné.

Víťazný projekt bude odmenený hodnotnou vecnou cenou, predkladateľovi sa dostane verejného uznania a projekt postúpi do medzinárodnej súťaže. Najlepšie projekty budú zverejnené v periodikách Obecné noviny a Náš vidiek.

Plánovali ste zmeny na verejných priestranstvách spolu s obyvateľmi obce? Prizvali ste k tvorbe programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce alebo územného plánu občanov? Pomáhala Vám pri riešení problémov s triedením odpadov, vandalizmom či zlepšením služieb v obci verejnosť? **Ak áno, táto súťaž je pre Vás!**

Prihláška je k dispozícii na stránkach partnerov a www.voka.sk, alebo v tlačenej forme v kancelárii VOKA.

Prihlášky posielajte na adresu: VOKA, Nám. Š. Moyzeša 4, 974 01 Banská Bystrica, **e-mail:** heretova@voka.sk. **Bližšie informácie o súťaži:** 048 41 51 692 a na uvedených webových adresách. **Organizační partneri:** www.obecenoviny.sk, www.ekopolis.sk, europeandcis.undp.or, www.enviro.gov.sk, www.ivs.sk

Partneri súťaže O ľudoch s ľuďmi

Spolu s našimi partnermi prvýkrát na Slovensku vyhlasujeme súťaž O ľudoch s ľuďmi, v rámci ktorej budeme udeľovať Cenu za podporu miestnej demokracie. O našich ďalších partneroch sa dozviete v nasledujúcom čísle.

M. Heretová

Obecné noviny (ON) sú odborno-metodickým týždenníkom pre samosprávu miest a obcí na Slovensku ktorý vznikol tesne po založení Združenia miest a obcí Slovenska v r. 1991. Vydavateľom ON bol vtedy ZMOS, neskôr však ZMOS (30 %) a Seraf Tropek (70 %) založili vydavateľstvo INPROST, s. r. o., ktoré vydáva tieto noviny podnes. Týždenník Obecné noviny má zvyčajne 24 strán (niekedy viac), vychádza na obyčajnom novinovom papieri a v súčasnosti má náklad 5 300 ks, z ktorých takmer 5 200 ks odoberajú predplatitelia zo samosprávy, ale čiastočne aj zo štátnej správy a komunálneho sektoru, i jednotlivci. Obecné noviny sú najcielenejším médiom voči samospráve spomedzi všetkých ostatných médií na Slovensku. Stojí 20 Sk. Tematicky sa týždenník orientuje na tie otázky a problémy, ktoré má v kompetencii samospráva miest, obcí a regiónov.

Rozvojový program OSN (United Nations Development Program – UNDP)

Rozvojový program Organizácie spojených národov (UNDP) je globálnou rozvojovou

sieťou OSN, ktorej cieľom je presadzovanie zmeny, sprostredkovanie poznatkov a skúseností medzi jednotlivými krajinami a poskytovanie zdrojov, ktoré vedú k zlepšeniu života ľudí. UNDP je zastúpený vo viac ako 160 krajinách, kde pomáha riešiť národné a globálne rozvojové otázky. UNDP v týchto krajinách pomáha budovať národné odborné kapacity a súčasne umožňuje využívať personál UNDP a jeho partnerských organizácií. Regionálne zastúpenie UNDP pre Európu a Spoločenstvo nezávislých štátov, so sídlom v Bratislave, koordinuje programy v takmer 30 krajinách strednej a východnej Európy a SNŠ. Ďalšie informácie o aktivitách Regionálneho zastúpenia UNDP v Bratislave nájdete na adrese: <http://europeandcis.undp.org>

Na Miléniovom summite OSN v septembri 2000 potvrdilo 189 členských krajín záväzok venovať najvyššiu pozornosť udržateľnému rozvoju a boju proti chudobe. Podpísanie Miléniovej deklarácie viedlo k prijatiu ôsmich miléniových rozvojových cieľov (ang. Millennium Development Goals, skr. MDGs), ktoré sa stali všeobecne akceptovaným rámcom pre meranie pokroku vo svete.

Capacity 2015 je špecializovaný program UNDP, podporujúcim budovanie kapacít, nevyhnutných na dosiahnutie Miléniových rozvojových cieľov, na miestnej úrovni. Viac informácií o programe Capacity 2015 je dostupných na <http://www.capacity.undp.org>

Ako pokračuje projekt **Budovanie mostov**

26

Vybrali sme si 2 témy: Agroturizmus – vidiecky turizmus – možnosti rôznorodého rozvoja na vidieku a Marketing priameho predaja z fariem

Projekt „Budovanie mostov“ postúpil do ďalšej etapy, ktorá sa začala na stretnutí partnerov v Prahe. Hostiteľom sa stala Česká zemědělská univerzita, takže sme mali k dispozícii priestory, v ktorých sa pripravujú na svoju kariéru budúci odborníci poľnohospodárskeho sektora. Určite to bol zaujímavý moment hlavne pre účastníčky z Islandu, ktoré takisto zastupujú akademickú pôdu (Islandskú univerzitu v Hvannyeri), avšak počty študentov sa jednoducho nedajú porovnať.

Kým v Prahe študuje na ČZU okolo 16 000 mladých ľudí, na Islande je to približne 230.

Naša skupina pozostávala z 13 zástupcov jednotlivých partnerských organizácií. Bolo zaujímavé vypočúť si správy o činnosti jednotlivých organizácií od ostatného stretnutia (október 2005, Gremmelin, Nemecko), pretože mapovanie situácie farmárov v jednotlivých krajinách bolo poňaté rôznorodým spôsobom. Od všeobecného štatistického prehľadu situácie žien v Čechách po podrobnejší sumár za jednotlivé sektory, cez viac sociologicky zameraný pohľad na situáciu žien v regióne okolo Florencie v Taliansku, po veľmi konkrétne výsledky zo stretnutí so ženami – farmárkami a ženami pôsobiacimi v poľnohospodárstve na Islande, v Nemecku či na Slovensku.

Každá partnerská organizácia distribuovala dotazníky, organizovala osobné stretnutia,

MGTORS HANDBOOK		EN						
1.	INTRO TO E-LEARNING	FINANCIAL INFO/ISSUES	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	FARM SHOP MARKETING	SET UP FARM OFFERS	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.	COMMUNICATION SKILLS	WRITING SKILLS	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.	TIME MANAGEMENT	PLANNING	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.	HEADING SHEEP		✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.	AGRI TOURISM INTRO.	INNOVATION/ CREATIVITY + PROFIT.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7.	DEBATING AGRICULTURE ISSUES	AGRICULTURE TODAY FARM	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8.	DIGITAL (TOOLS) BACKPACK CHANGING SKILLS	FINDING/USING INFORMATION	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9.								

NÁVRHY TÉM VZDELÁVACÍCH MODULOV A ZIS-
TOVANIE JEDNOTLIVÝCH „SPRACOVATEĽOV“
PODĽA KRAJÍN FOTO: I. BERNÁTHOVÁ

oslovila rôzne agentúry či inštitúcie, ktoré by mohli na projekte spolupracovať. Jedným zo záverov mapovania je zmena cieľovej skupiny. Kým pôvodne boli za cieľovú skupinu definované ženy – farmárky, po zhodnotení výsledkov prieskumov a skúseností z doteraz urobenej práce, sa projekt bude zameriavať na vidiecke ženy všeobecnejšie – nemusia zásadne pracovať alebo pôsobiť v poľnohospodárskom sektore. Cieľom stretnutia v Prahe bolo stanoviť si konkrétne témy vzdelávacích modulov (na základe vykonaného prieskumu v teréne), rozdeliť si tematické okruhy podľa krajín, popracovať na finálnej verzii oficiálnej web stránky projektu, ktorá bude spustená v septembri 2006 a dohodnúť podmienky prípravy jednotlivých modulov (jazyk, spolupráca, termíny, použité metodiky a postupy, rozsah, spôsob odskúšania, výmena existujúcich materiálov a podobne).

VOKA v spolupráci s islandským partnerom bude spracovávať nasledovné témy: Marketing priameho predaja z fariem,

Agroturizmus – vidiecky turizmus – možnosti rôznorodého rozvoja na vidieku.

Zároveň spolupracujeme aj s talianskym partnerom, ktorý využíva veľmi podobné interaktívne metódy práce v teréne ako VOKA. Výsledkom bude manuál pre mentorov, spoluprácu s ktorými plánujeme zintenzívniť v období do septembra 2006.

Jednou z výhod projektu je aj možnosť výberu tematiky modulových kurzov, pretože sa budú pripravovať podľa skutočne zistenej potreby a nie na základe zadania, len aby sa naplnil cieľ projektu. Aj keď sa projekt nebude realizovať celoplošne (je nereálne obsiahnuť potreby rôznorodo zameraných farmárov, ľudí z poľnohospodárskeho sektora, odlišné právne formy inštitúcií a pod.), hlavnou cieľovou skupinou zostali vidiecke ženy so záujmom o celoživotné vzdelávanie a získanie nových vedomostí a poznatkov, ktoré im dopomôžu k osobnostnému aj profesionálnemu rastu.

Ingrid Bernáthová

STRETNUTIE V PRAHE
FOTO: AUTOR

Výstavy Šikovných rúk, alebo aj malé deti dokážu veľké veci

28

O projekte „Šikovné ruky“ ste už určite počuli. Je zameraný na rozvoj tvorivosti vidieckych detí. VOKA ho začala realizovať za finančnej podpory Nadácie pre deti Slovenska ešte v lete 2005. Odvtedy prešlo desať mesiacov. Za ten čas sa deti v troch dedinách banskobystrického kraja postupne učili samostatnej tvorbe, venovali sa rôznym umeleckým technikám od batikovania, modelovania z hliny a maľby na textil až po mramorovanie. Spoločné stretnutia v rámci tvorivej dielne priniesli dobrý výsledok. Deti, ktoré ich pravidelne navštevovali získali nielen vedomosti, ale aj sebadôveru, naučili sa, ako povedať svoj názor, ako aj to, že veci, ktoré vyzerajú zložito, sa zvládnuť dajú.

Desať mesiacov ubehlo ako voda a projekt: Šikovné ruky sa blíži ku koncu. Za tú dobu deti vyrobili veľa krásnych vecí, ktoré by bolo naozaj škoda ukrývať pred svetom.

Rozhodli sme sa, že v každej obci zorganizujeme predajnú výstavu a tak v dňoch 19. – 21. apríla v Uňatíne, Budči a Ostrej Lúke mali všetci možnosť vidieť, čoho sú schopné vidiecke deti, ak dostanú šancu. V každej z týchto troch obcí sa dali obdivovať naozajstné umelecké diela. Na farebných stoloch boli vystavené batikované tričká a vankúše, svietniky a dekorácie zo sadry, hlinené sošky a prívesky, hrnčeky, ozdôbky, vlastnoručne vyrobené pohľadnice, via-

AJ MALÉ DETI DOKÁŽU VEĽKÉ VECI – PROJEKT ŠIKOVNÉ RUKY. STRETNUTIE V TVORIVÝCH DIELŇACH
FOTO: VIKTÓRIA FURÁKOVÁ

nočné ozdoby z papiera a cestovín, šperky z korálikov, predmety zdobené servítkovou technikou, zápisníky a diáre z mramorovaného papiera a mnoho iného.

Návštevnú knihu pomaly zaplňali príspevky a keďže sa výrobky dali aj zakúpiť, vyzbierali sa aj nejaké peniažky, ktoré budú použité na kúpu ďalšieho materiálu pre tvorivú dielňu.

Chceli by sme totiž pokračovať v našej činnosti aj po skončení projektu. Máme v pláne organizovať víkendové sústreďenie, kde, okrem iného, sa deti budú môcť naučiť, ako pokračovať v tvorbe samostatne, alebo v spolupráci s rodičmi a dobrovoľníkmi.

Veríme, že je šanca, že ani po 4. máji (oficiálne ukončenie projektu) sa nič nekončí, naopak bude to začiatok niečoho nového a užitočného.

*Viktória Furáková,
koordinátorka projektu*

VIANOČNÉ OZDOBY

FOTO: VIKTÓRIA FURÁKOVÁ

POHLADNICE

FOTO: VIKTÓRIA FURÁKOVÁ

VÝROBA ŠPERKOV

FOTO: VIKTÓRIA FURÁKOVÁ

Integrované materské centrá na vidieku

30

Hľadáme záujemcov – partnerov, ktorí by ich prevádzkovali spolu s nami

Projekt Integrované materské centrá na vidieku je orientovaný na pomoc ženám na materskej dovolenke a po materskej dovolenke (rómskym i nerómskym) v znevýhodnených oblastiach Banskobystrického samosprávneho kraja. Táto cieľová skupina je na vidieku obzvlášť ohrozená exklúziou nielen z pracovných vzťahov, ale následne aj zo sociálnych väzieb. Dlhší pobyt na materskej dovolenke a starostlivosť o deti znevýhodňuje ženy na trhu práce. Cieľom tohto projektu je vytvoriť prostredie – materské centrá – na stretávanie sa, komunikáciu a vzdelávanie žien z cieľovej skupiny so zabezpečením starostlivosti o ich deti. Zároveň je cieľom sprístupniť týmto ženám informácie, vzdelanie, kariérne poradenstvo, zručnosti a techniky interaktívnym spôsobom v ich domácom pri-

rodzenom prostredí, keďže aj dochádzanie za vzdelaním je u nich ohrozené vzdialenosťami, finančne a dlhším odchodom od rodiny a malých detí. Zostavením súboru vhodných nástrojov vzdelávania, tréningov a informačných blokov a následnou aplikáciou chceme prispieť k tomu, aby sa ľudia z tejto rizikovej skupiny čo najskôr vrátili do pracovného procesu a do spoločnosti.

OZ VOKA požiadalo o finančnú podporu tohto projektu Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Podpora bola schválená a tak sme projekt v júni začali rozbiehať. Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou

Materské centrá zriadiame v piatich obciach, ktoré vyberie komisia zložená z manažéra projektu, partnera – odborného konzultanta, riaditeľky OZ VOKA, zástupcu FSR a zástupcu VÚC. Komisia zo žiadostí vyberie a navštívi niekoľko lokalít. Počas návštev prezrie ponúkané priestory a urobí krátky pohovor s kandidátkami na pracovníkov centier. Len potom urobí definitívne rozhodnutie.

Bude možná spolupráca aj v komunitách, kde sme už pôsobili, ale ak budú vhodné podmienky, chceme pôsobiť aj v nových lokalitách. Materské centrá budú vybavené kancelárskou technikou, nábytkom, nevyhnutným vybavením pre starostlivosť o deti (chladnička, mikrovlnná rúra, riad, hračky a iné) a odbornou literatúrou. Zariadenie a vybavenie po uplynutí zmluvy môže byť darované partnerovi. Pracovníci vybraní pre materské centrá budú špeciálne vyškolení.

Činnosť centier bude pozostávať zo vzdelávacích aktivít (kurzy: Základy podnikania, Zakladám si svoju firmu, Podnikanie v cestovnom ruchu na vidieku, Komunitný organizátor, Líderstvo v miestnych komuni-

tách...), 1x za mesiac sa uskutoční motivačné stretnutie so ženou zo Siete vidieckych líderiek VOKA na určitú tému (podnikanie v CR, prevádzka malého podniku, podnikanie doma, rozvoj remesla, vedenie MVO...), karierny poradca bude mať vyhradené konzultačné hodiny, kde bude poskytovať kariérne poradenstvo individuálne, alebo pre skupinu (karierny poradca bude v kontakte s najbližším úradom práce a s okolitými zamestnávateľmi), počas pracovných dní budú vyhradené hodiny na starostlivosť o deti do 6 rokov, kým si matky/rodičia budú hľadať prácu. Bude možné samostatné štúdium literatúry, odborných publikácií, CD, užívanie PC, ovládanie internetu. Priestory materského centra budú slúžiť aj na individuálne stretávanie sa a vzájomnú komunikáciu. Aktivita tohto charakteru zabezpečí VOKA počas 16 mesiacov. Za fungovanie materských centier v ďalšom období sa zaručia vybraní partneri.

Kritériá pre výber lokalít pre materské centrá (MC)

Žiadateľom o prevádzkovanie MC môže byť obec (právnická osoba) alebo MVO pôsobiaca v obci, ak má uzavretú dohodu o spolupráci s obcou. Táto dohoda môže byť uzavretá výlučne len pre účely tohto projektu.

Podmienky:

- obec do 5 000 obyvateľov,
- obyvateľmi sú aj ženy na a tesne po materskej dovolenke – minimálne 30 rodín (žien) s deťmi do 6 rokov,
- zastúpenie rómskeho obyvateľstva – minimálne 1 Rómka s dieťaťom do 6 rokov,
- poskytnutie vyhovujúcich priestorov pre zriadenie materského centra, potrebné doložiť potvrdenie od Regionálneho úradu verejného zdravotníctva,
- nadväznosť na PHSR obce, iné rozvojové dokumenty alebo aktivity (komunitné centrá, tradícia MŠ v obci, aktivity pre deti a rodičov a podobne),
- vytvorenie miestneho partnerstva (obec, MVO, aktivisti, školy, partnerstvo soc. inklúzie) pre tvorbu akčného plánu MC a ďalšiu komunikáciu s MC a VOKA,
- vytipovanie 3 – 5 žien (osôb) – kandidátok na vyškoľenie na pozíciu vedúceho MC. Je potrebné doložiť stručné životopisy s popisom doterajších skúseností,
- zabezpečenie chodu MC 5 rokov po skončení projektu (energie, nájom, mzda),
- ochota participovať na aktivitách MC, ktoré by do budúcnosti znamenali jeho trvalú udržateľnosť.

V žiadosti popíšte splnenie podmienok. Uveďte kontakty (adresa, telefónne číslo, e-mailová adresa, meno štatutára). **Žiadosti o zaradenie do výberového konania zasielajte poštou na adresu:** VOKA, Nám. Š. Moyzesa 4, 974 01 Banská Bystrica, obálku označte heslom Materské centrá

Uzávierka prijímania žiadostí:

28. júl 2006

Viac informácií Vám poskytneme na:

tel.: 048 4151692, **mobil:** 0903 843 188,

e-mail: heretova@voka.sk, **www.voka.sk**

Michaela Heretová

Európsky **sociálny** fond

Na vlastné uši počuť a na vlastné oči vidieť, ako byť úspešnými Rómami

32

V júli 2005 sme na plné obrátky rozbehli 10-mesačný projekt podporený z Fondu Hodina deťom a z Komunitnej nadácie Zdravé mesto Banská Bystrica na rozvoj životných zručností detí na vidieku. Kto my? Rómska partia 17 detí a 2 dospelých aktivistov z osady Lešť a občianske združenie Priatelia Zeme – CEPA. Od januára 2005 sme sa pravidelne stretávali a pripravili sme projekt. Vďaka grantu máme každý týždeň debatné stretnutie v Kultúrnom dome na Ponickej Hute, kde sa učíme nové veci týkajúce sa

každomesačnej exkurzie na zaujímavé miesto a k novým ľuďom. Čítajte ďalej.

To tu ešte nebolo! Takto sme zvolali po prvom a vydarenom náučno-zábavnom výlete v Bojniciach so 17 rómskymi deťmi. Nové životné a komunikačné zručnosti nenadobudla v auguste 2005 len naša partia detí a dospelých, ale aj mnoho cestujúcich, zopár vodičov, pokladníkov... Deti trpezlivo vysvetľovali záujemcom, že nie sú z detského domova, ale rovnaké tričká znamenajú, že sme jedna skupina a držíme spolu.

Slzy, radosť a očakávanie v očiach sa objavili v septembri 2005 počas historicky prvej dataprojektorovej prezentácie, ktorú robili deti. Rozprávali a ukazovali svojim rodičom, príbuzným a ďalším deťom z osady, ako pracujú v projekte, čo zažívajú, čo sa učia.

V 2005 SME ROZBEHLI PROJEKT PODPorenÝ Z FONDU HODINA DEŤOM A Z KOMUNITNEJ NADÁCIE ZDRAVÉ MESTO BANSKÁ BYSTRICA NA ROZVOJ ŽIVOTNÝCH ZRUČNOSTÍ DEŤÍ NA VIDIEKU
FOTO: DARINA DIOŠIOVÁ

Spolu sme sa tešili a učili počas exkurzie v Banskej Bystrici, kde sme navštívili Bábkové divadlo na Rázcestí, Hodinovú vežu, Náďáciu Ekopolis, Komunitnú nadáciu Zdravé mesto Banská Bystrica, občianske združenie Návrat, Expozíciu ľudových hudobných nástrojov, vonkajšiu expozíciu Múzea SNP, reštauráciu a cukráreň.

Počas tretej exkurzie si rómske deti v Brezne vyskúšali, ako v prípade potreby využiť služby turistickej informačnej kancelárie a ako sa zorientovať v informačných materiáloch. Na Sihle sa v Hucul klube čo-to naučili o huculských koňoch, vyskúšali si časť zo základnej starostlivosti o kone a jazdili. Dostali sme ponuku spolu uskutočniť letný tábor, čo deti mimoriadne nadchlo a motivovalo k snahe plniť dohodnuté podmienky – napríklad dosahovať dobré výsledky v škole. A ešte čosi! Bol to prvý výlet spolu s nerómskymi deťmi a skončil s jediným problémom: kedy a kam ideme na ďalší spoločný výlet a kto pribudne.

Na sklonku tuhej zimy sme pokračovali v exkurziách. Vo februári sme boli vo Zvolene, kde sme obdivovali Zvolenský zámok, dozvedeli sa nové informácie o pestovaní, spracovaní a pití čaju, trochu blúdili po meste hľadajúc Gándhiho gymnázium. Po sladkom občerstvení v cukrárni sme sa na chvíľu stretli s pracovníčkami občianskeho združenia Marijanka a redaktorom novín Rómsky Nový List. O pár minút nato nastalo pre deti najväčšie prekvapenie – prvýkrát cestovali vlakom cestou späť do Banskej Bystrice.

Marcová exkurzia mala dva ciele. Prvý v Bardejove, kde sme navštívili Komunitné centrum na Poštárke a rovnomennú rómsku osadu. Deti boli šokované, keď videli, aké

majú tamojšie deti príležitosti na rozvoj a ako ich slabo využívajú. Rozpútali niekoľkohodinovú diskusiu, akú sme spolu za rok spolupráce ešte nezažili. Druhý cieľ bol v Košiciach. Videli sme predstavenie Divadla Romathan, debatovali s hercami a režisérom. Skvelé rozhovory, výmenu skúseností, účasť na hudobnej skúške skupiny TRIVAL, nové hry a iné aktivity sme absolvovali s rómskymi skautmi v Komunitnom centre na Odborárskej ulici v Košiciach. Velkou motiváciou bola pre deti aj návšteva Strednej umeleckej školy na Exnárovej ulici. Všetky deti tam chcú študovať. Musia však vymyslieť, ako presvedčiť rodičov, aby im to dovolili.

Čakajú nás ešte prípravy na 2 exkurzie. Je to zábavné, aj náročné. Ďefom sa zvyšuje kapacita prijímať a pochopiť väčšie množstvo informácií. Začínajú spájať naučenú teóriu s praxou, majú množstvo otázok a chcú odpovede. My dospelí začíname „klasicky nestíhať“. Ale o to nám v celom projekte predsa išlo! Prebudiť v deťoch životný elán, chuť meniť veci a okolnosti k lepšiemu. Projekt „Na vlastné uši počuť...“ nie je jediný, ktorý deti majú v programe. O tom vám napíšeme nabudúce.

Darina Diošiová, Dušan Pleško, Barbora Berkyová

Ponická Huta, OZ Priatelia Zeme – CEPA,
www.priateliazeme.sk/cepa

Vidiecky turizmus potrebuje kvalifikovaných ľudí

34

VIDIEK, n. o., Bardejovská 40, 087 01 Giraltovec, zastúpená Ing. Ľubomírom Filom – koordinátorom projektu a Technická univerzita, Fakulta BERG, Letná 9, 040 01 Košice, zastúpená Doc. Ing. Gejzom Timčákom, PhD – manažérom projektu, uspeli pri podaní žiadosti o finančný príspevok z Európskeho sociálneho fondu na realizáciu projektu pre Prešovský a Košický kraj s názvom: **Facilitácia miestnych lídrov rozvoja vidieckeho turizmu.**

ILUSTRAČNÉ FOTO
FOTO: ŠOMO

Vychádzali sme z predpokladu, že alternatívou rozvoja nášho vidieka je vidiecky turizmus a agroturizmus (VTA). Obyvateľstvo však nemá znalosti z poskytovania služieb pre účastníkov VTA a chýba mu aj ochota prijať cudzích ľudí do svojho súkromia. Musí si preto osvojiť zásadu, že **Poskytovať služby neznamená slúžiť**, pričom dodávateľ služieb **Nie je sluhom**, ale **Hostiteľom**.

Serióznym výskumom chceme nielen zistiť predpoklady východoslovenských obcí na rozvoj VTA, ale pomocou volených zástupcov (starostov a poslancov) nájsť aktívnych lídrov, ktorí budú šíriť a rozvíjať myšlienky netradičného zamestnania vo svojom okolí. Na túto funkciu vyškoolíme učiteľov, ktorých ohrozuje strata zamestnania, nezamestnaných absolventov stredných a vysokých škôl a ostatných obyvateľov s nedostatočnou kvalifikáciou a pomôžeme im pri zakladaní a rozbehu vlastného podniku. Naším zámerom je tiež vytvoriť inštitucionálnu sieť 14 konzultačných agentúr, ktoré budú ciele stanovené na začiatku uvádzať do reálnych podôb.

Ak vás tieto myšlienky oslovili a chceli by ste sa podieľať na ich uskutočňovaní, kontaktujte sa s nami na horeuvedených adresách alebo na e-mailovej adrese: vidiek1@szm.sk

Za manažérsky tím: Ing. Gejza Timčák, Ing. Ľubomír Filo

Inšpirácie

Zaujímavé nápady

Na záver ešte niekoľko ukážok prác „šikovných rúk“ detí Banskobystrického kraja.
(red)

VÝSTAVA DETSKÝCH PRÁC,
VIANOČNÉ POHLADNICE
FOTO: VIKTÓRIA FURÁKOVÁ

Vysvetľovníček

Amatér (franc.) – kto zo záľuby, zo zábavy (nie profesionálne) pestuje nejakú činnosť, ochotník. Napriek tomu môže byť odborníkom v oblasti.

Diletant (lat.) – povrchný znalec odboru, nedouk, neodborník.

Insitný (lat.) – laický, neodborný, neškolený, naivný.

Veľký slovník cudzích slov, 1997

spracovala: Michaela Heretová

Bodka za číslom

Vedomosti prichádzajú a odchádzajú, ale diplom zostáva.

Anatolij Ras

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

Kontakt:

Nám. Š. Moyzesa 4,
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 16 91,
fax: 048/415 16 93
e-mail: voka@voka.sk

VIDIECKY

PARLAMENT

NA

SLOVENSKU

Kontakt:

Námestie SNP 7,
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22,
e-mail: vipa@vipa.sk

Kto bude vidiecka líderka roka?

Tohtoročné oslavy Svetového dňa vidieckych žien spolu s vyhlásením Vidieckej líderky roka 2006 sa uskutočnia v MR Babia hora na Orave (okres Námestovo). Nominovať svoje kandidátky môžete v nasledovných kategóriách:

- 1. žena politička**
- 2. žena podnikateľka**
- 3. žena aktivistka** (môže, ale nemusí byť organizovaná v miestnej iniciatíve, klube, spolku...)

Povinné informácie, ktoré nám prosím spolu s nomináciou (nie je pripravený špeciálny formulár, môžete nám napísať na obyčajný hárok A4) pošlite sú:

- meno, adresa a kontakt Vás, osoby, ktorá nominuje jednu ženu v niek-

torej z vyššie vymenovaných 3. kategórií,

- vzťah k nominovanej (rodina, kolegyňa, susedka...),
- meno, adresa, rodinný stav (aj počet detí, ak je aktuálny), zamestnanie a kontakt na nominovanú (t. j. ženu, ktorá žije alebo pracuje na vidieku a zaslúži si podľa Vás morálnu odmenu za svoje dobrovoľnícke aktivity v jednej z 3. kategórií),
- jeden dôvod, prečo ju nominujete (trochu podrobnejšie rozpíšte, prečo je aktivita, služba, konanie, proste to, za čo ju nominujete, také závažné, ojedinelé a výnimočné, že by stálo za to dotýchnú ženu oceniť),
- čím sa líši vaša nominantka od ostatných, ktoré podobné aktivity, služby vykonávajú, konajú podobne a predsa ich nenominujete. V čom je rozdiel.
- Kto okrem vás by ju ešte nominoval za tú istú vec podľa vašej mienky? (uvedte kontakt a meno)

Slávnostné vyhlásenie 3 víťaziek spojené s oslavami sa uskutoční dňa 13. októbra 2006. Hlavným organizátorom je aj tohto roku VOKA, Banská Bystrica, spoluorganizátormi sú ďalej: Klub profesionálnych žien, Nitra a Združenie pod Babou Horou, Zubrohlava.

Nominácie prosím posielajte už od teraz až do 31. augusta 2006 na adresu OZ VOKA (v tiráži)

Ingrid Bernáthová

